

Тақырыбы: Қазақстан Республикасы Парламентінің Конституциялық құқықтық мәртебесі

Сұрақтар:

 Қазақстан Республикасының Парламенті

 **Республика Парламенті депутаттарының
мәртебесі**

 **Парламент депутатының өкілеттігі
тоқтатылуы**

Парламент - заң шығару
функциясын жүзеге асыратын
Республиканың ең жоғары
өкілді органы

Парламент тұрақты негізде жұмыс істейтін екі Палатадан

Сенаттан

- өкілеттік мерзімі - алты жыл
- Облыстан, республикалық маңызы бар қаладан және Қазақстан Республикасының астанасынан екі адамнан өкілдік ететін депутаттардан құралады
- Сенаттың он бес депутатын Республика Президенті тағайындайды.

Мәжілістен

- өкілеттік мерзімі - бес жыл
- *жүз жеті* депутаттан тұрады.
- *Мәжілістің тоқсан сегіз депутаты* жалпыға бірдей, тең және төте сайлау құқығы негізінде жасырын дауыс беру арқылы сайланады.
- Мәжілістің *тоғыз депутатын* Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайды.

Парламенттің бірінші сессиясын Республика
Президенті сайлау қорытындылары
жарияланған күннен бастап **отыз күннен**
кешіктірмей шақырады

Парламенттің бірінші сессиясында, Сенат
Төрағасы мен Мәжіліс Төрағасы сайланғанға
дейін, Сенат пен Мәжіліс отырыстарында
тиісінше Республика **Президенті** және
Орталық сайлау комиссиясының Төрағасы
төрағалық етеді

Палаталарды *Төрағалар* басқарады

Сенат

- Сенат Төрағасының қызметіне кандидатураны Республика *Президенті* ұсынады
- екі-екіден орынбасарлары

Мәжіліс

- Мәжіліс Төрағасының қызметіне кандидатураларды Палатаның депутаттары ұсынады
- екі-екіден орынбасарлары

Парламенттің үйлестіруші органдары
Палаталар төрағаларының жанынан құрылатын

Сенаттың Бюросы

Мәжілістің Бюросы

Палаталар Бюроларының құрамында:

- Палаталар төрағаларының орынбасарлары;
- Палаталардың тұрақты комитеттерінің төрағалары кіреді;
- Мәжіліс Бюросының құрамына Мәжілісте өкілдік ететін саяси партиялар фракцияларының жетекшілері де енеді

Парламенттің жұмыс органдары

Сенат пен Мәжілістің тұрақты комитеттері

- заң жобалары жұмысын жүргізу, Палаталардың құзырына қатысты мәселелерді алдын-ала қарап, дайындау үшін құрылады
- тұрақты комитеттердің саны әр Палатада жетіден аспауға тиіс

Палаталардың бірлескен комиссиялары

- Палаталардың бірлескен қызметіне қатысты мәселелерді шешу үшін Сенат пен Мәжіліс тепе-тең негізде бірлескен комиссиялар құруға хақылы
- сандық құрамы Палаталар арасында келісу бойынша белгіленеді.

консультативтік-кеңесші органдар
құрылуы мүмкін

Парламенттің және оның Палаталарының
құзыретіне жатқызылған мәселелер
бойынша ұсыныстарды талдап жасау үшін

Республика Парламенті депутаттарының мәртебесі

Парламент депутатының өкілеттігі оны
Республиканың Орталық сайлау комиссиясы
Парламент депутаты ретінде тіркеген сәттен
басталады

Парламенттің бірінші сессиясында оның
Палаталарының бірлескен отырысында
депутаттар Қазақстан халқына ант береді

Антты **Президент** қабылдайды

“Қазақстан халқына адал қызмет етуге,
Қазақстан Республикасының тұтастығы
мен тәуелсіздігін нығайтуға, оның
Конституциясы мен заңдарына қатаң
бағынуға, өзіме жүктелген депутаттың
мәртебелі міндетін абыроймен атқаруға
ант етемін”

Депутаттың:

- депутаттық куәлігі;
- депутаттық омырауға тағатын белгісі болады.

Бұларды оған сайланған депутат ретінде тіркелгеннен кейін Республиканың Орталық сайлау комиссиясы береді

Парламент депутаттарына қойылатың талаптар

Сенат

- ҚР азаматтығында тұратын
- ҚР 10жыл тұрақты тұрып жатқан
- Жасы отызға толған
- жоғары білімі бар
- кемінде бес жыл жұмыс стажы бар
- Тиісті облыстың, республикалық маңызы бар қаланың аумағында кемінде үш жыл тұрақты тұрып жатқан адам

Мәжіліс

- ҚР азаматтығында тұратын
- ҚР 10жыл тұрақты тұрып жатқан
- Жасы 25 толған
- жоғары білімі бар

Ант беру:

- Республика Үкіметі;
- Конституциялық Кеңесі мүшелерінің;
- Жоғарғы Соты судьяларының;
- экс-Президенттерінің қатысуымен салтанатты жағдайда өткізіледі.

Парламент депутаты:

- 1) Парламент органдарын сайлауға және оларға сайлануға;
- 2) сессияның күн тәртібі, талқыланатын мәселелерді қарау тәртібі жөнінде ұсыныстар мен ескертпелер енгізуге;
- 3) Парламент Палаталары сайлайтын немесе тағайындайтын тағайындауға келісім беретін лауазымды тұлғалардың кандидатуралары жөнінде өз пікірін айтуға;
- 4) Парламент Палаталарының бірлескен және бөлек отырыстарында қарау үшін ұсынылатын мәселелер бойынша Палаталар Бюросына ұсыныстар енгізуге;
- 5) заңда белгіленген тәртіппен депутаттық сұрау

- 6) дауысқа салу себептері бойынша өзінің ұсыныстарын негіздеп сөйлеуге;
- 7) Парламент қабылдайтын заңдардың, қаулылардың, басқа да актілердің жобаларына түзетулер енгізуге;
- 9) Парламент депутаттарын азаматтардың қоғамдық маңызы бар үндеулерімен таныстыруға;
- 9) Парламент отырыстарының стенограммалары мен хаттамаларындағы депутаттардың сөйлеген сөздерінің мәтіндерімен танысуға;
- 10) осы Конституциялық заңға, Парламент пен оның Палаталарының регламенттеріне сәйкес басқа да өкілеттіктерді жүзеге асыруға хақылы.

Парламент депутатының өкілеттігі тоқтатылады:

- орнынан түскенде;
- ол қайтыс болғанда;
- соттың заңды күшіне енген шешімі бойынша депутат іс-әрекетке қабілетсіз, қайтыс болған немесе хабарсыз кеткен деп танылған жағдайларда;
- Конституция мен Конституциялық заңда көзделген өзге де

-Парламент Мәжілісінің
Қазақстан халқы Ассамблеясы
сайлаған депутаттарының
өкілеттігі оның шешімі бойынша
мерзімінен бұрын тоқтатылуы
мүмкін

-Парламент Сенатының
тағайындалған депутаттарының
өкілеттігі Республика
Президентінің шешімі бойынша
мерзімінен бұрын тоқтатылуы
мүмкін

-Тиісінше облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және Республика астанасының барлық мәслихаттары атынан өкілдік ететін депутаттар болып табылатын Парламент Сенаты депутаттарының өкілеттігі осы таңдаушылардың шешімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін

Парламент депутаты өз мандатынан айырылады:

- 1) ол Қазақстаннан тысқары жерге тұрақты тұруға кеткен;
- 2) оған қатысты соттың айыптау үкімі заңды күшіне енген;
- 3) Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтқан кезде

Парламент Мәжілісінің депутаты:

- 1) депутат конституциялық заңға сәйкес өзін сайлаған саяси партиядан шыққан немесе шығарылған;
- 2) конституциялық заңға сәйкес депутатты сайлаған саяси партия қызметін тоқтатқан кезде өз мандатынан айырылады

Депутатқа ешкімнің тиіспеуі

- Қылмыс үстінде ұстап алынған не ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасаған жағдайлардан басқа кезде, Парламент депутатын өз өкілеттіктері мерзімі ішінде тиісті Палатаның келісімінсіз ұстап алуға, күзетпен ұстауға, ұйқамаққа алуға, күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларын қолдануға, қылмыстық жауаптылыққа тартуға болмайды.

Депутатқа мынадай жазалау шаралары қолданылуы мүмкін:

- 1) парламенттік мінеу;
- 2) көпшілік алдында кешірім сұрауға мәжбүр ету;
- 3) Палаталардың бірлескен немесе бөлек бір отырысының бойында сөз бермеу;
- 4) Палаталардың бірлескен немесе бөлек үш отырысының бойында сөз бермеу;
- 5) Палаталардың бірлескен немесе бөлек бір отырысының уақытына отырыс залынан шығарып жіберу;
- 6) Палаталардың бірлескен немесе бөлек үш отырысы уақытына отырыс залынан шығарып жіберу;
- 7) бір күндік еңбекақысынан айыру.
-

р/б №	Таңдаушының тегі, аты, әкесінің аты	Ол депутаты болып табылатын мәслихат/	Туған күні, айы және жылы	Тұрғылықты жерінің мекен-жайы	Өз қолы
1	2	3	4	5	6
1					

***НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!!!***